

ЕТНОЛОГІЯ

УДК 94: 323.272 (477. 85/87)

Петро СІРЕДЖУК

ГУЦУЛИ В РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ І НЕОГОЛОШЕНІЙ ВІЙНІ

Проблема участі українців з регіонів у Революції Гідності і неоголошеній війні ще не стала предметом окремого дослідження у вітчизняній історіографії. У даній розвідці робиться спроба висвітлити вклад українців, що проживають на теренах Галицької Гуцульщини, в збереження суверенітету й територіальної цілісності України.

Ключові слова: війна, гуцули, вояки, добровольці, суверенітет, Україна.

Великі політичні події, що відбуваються в Україні, ніколи не були байдужими для українців, які населяють Українські Карпати. За здобуття української державності в ХХ ст. вони добровольцями воювали в січових легіонах, окремій “Гуцульській сотні” австрійського війська проти царських військ у Першій світовій війні, захищали рідну землю в українсько-польській війні 1918–1919 рр. На гадці також легендарний “Гуцульський курінь” сотника УГА Григорія Голинського, який боронив золотоверхий Київ від денікінців¹. До слова, з гуцулів був укомплектований 1-й полк морської піхоти УНР². Протягом десяти років гуцули вели безупинну національно-визвольну боротьбу проти сталінського тоталітарного режиму в повосенній добі³.

Не стояли гуцули осторонь боротьби за честь, гідність, справедливість і демократичні цінності в часі Помаранчевої революції та Революції Гідності. Ось декілька прикладів: з гуцулів Верховинщини на Євромайдані сформували окрему “Гуцульську сотню” імені Олекси Довбуша, якою командував Василь Вепрук (Білогруд) із с. Волова, котре підпорядковане сільській раді села Кривополе. У цій сотні найбільше було гуцулів з сіл Бистрець, Буковець Ільці, Красник, Криворівня, Кривополе та райцентру – смт. Верховина. Ідея створення Гуцульської сотні належить жителю Косівщини Івану Корпанюку. На цю благородну справу верховинського гуцула В. Вепрука благословив о. Антон Кузів, а коштами допомагав о. Іван Рибарук з Криворівні. Саме за його сприяння виготовлено прапор-хоругву та шеврони з написом “Гуцульська сотня Олекси Довбуша”. Як згадує сотник, найважчими днями для сотні виявилися 20 і 22 січня та 18 і 20 лютого 2014 р., коли доводилося спати по дві години на добу. В протистоянні ворожа куля не минула відважного гуцула і влучила в голову. На щастя, поранення виявилось сумісним з життям⁴.

Найдовше з усіх верховинських гуцулів за європейські демократичні цінності у Києві на Майдані стояв житель села Бистрець Іван Потяк. Відрадно, що серед верховинських майданівців було чимало молоді, зокрема юнак Юрій Рогатинюк із с. Ільці. У день соборності України патріотичний юнак на вічу у Верховині закликав ровесників й усіх присутніх чоловіків їхати до Києва: “Ми повинні тепер бути там”. Девізом Гуцульської сотні Олекси Довбуша стали слова “Гуцули тут – режиму капут!”⁵.

Серед гуцульських патріотів на Майдані також була 32-га сотня, яку склали чоловіки Косівського району. Спочатку косівчани допомагали стояти в охороні афганцям, а згодом отримали свою ділянку оборони. Для облаштування умов свого побуту гуцули Косівщини збудували невеликий будинок, який став пунктом обігріву з двоповерховими дерев’яними ліжками. Крім того, з ініціативи Олега Соломченка, координатора Євромайдану від Косівського району, поблизу виходу з метро Майдан Незалежності на вулиці Хрещатик ними встановлено палатку, яка ввійшла в історію Революції Гідності як “Косівська палатка”. Учасник тих подій, косівський журналіст Тарас Пасимок, згадує: “Я не бачив на Майдані страху, а лише ментальну єдність. Це дуже сильне відчуття, коли Гімн України тисячі співають так широко, що хочеться плакати”. Далі він зазначав, що в центрі Києва також справляло сильне враження ОУНівське вітання “Слава Україні!”⁶.

Небайдужими до майбутнього вибору історичного розвитку України були і гуцули Яремчанської околиці гуцульського краю. Дуже високу громадянську свідомість і позицію в загрозливій годині Євромайдану зайняли жителі гуцульського села Микуличин Надвірнянського району. На київському Майдані Незалежності європейський вибір українців відстоювало дві сотні микуличинських гуцулів. Такою кількістю учасників сьогодні не може похвалитися жодне село на Прикарпатті, а можливо, і цілої України⁷. Активним учасником Революції Гідності на Євромайдані з Яремчанської околиці був житель с. Дора Михайло Тоненький, який дещо пізніше став добровольцем 25-го територіального батальйону “Київська Русь”⁸.

На київському Євромайдані гуцули не тільки стримували міліцейські кордони, а й брали участь у затриманні так званих “тітушок”. Бойовий учасник їх затримання ворохтянець Руслан Бевзюк у газеті “Яремчанський вісник” 31 січня 2014 р. констатував: “Разом з хлопцями із самооборони ми виловлювали цих провокаторів і відправляли із Грушевського на Майдан”. Далі він зазначав, що до “тітушок” в жодному разі не застосовували силу, адже гуцули інтелігентні і виховані люди, для яких побиття, тортури і насилля є чужими. “У їхніх очах я бачив страх, і це – чітке відображення страху теперішньої влади перед українським народом”⁹.

Крім чоловіків у подіях на Майдані активну участь відігравали і жінки з різних теренів Галицької Гуцульщини. Так, учасницею Революції Гідності на Майдані Незалежності була Катерина Валецька з Верховинщини, яка входила до складу жіночої сотні. Згодом відчайдушна горянка в першій хвилі мобілізації перебувала у складі спецбатальйону жіночої розвідки в зоні АТО¹⁰. Із жителів села Черганівки на Косівщині учасницями Майдану були сестри Марія і Оксана Книгніцькі, Марія Яремин, а із с. Татарова на Яремчанщині – Ганна Попович. Остання склала і опублікувала вірш “Лист пораненому майданівцю”. Активістка була однією з ініціаторів відкриття у Татарові стели пам’яті героїв Небесної сотні¹¹.

На місцях гуцули також не були байдужими до подій на Майдані. У січні 2014 р. декілька десятків водіїв Яремчанщини їздили по селах краю і закликали місцевих жителів не бути байдужими до подій, що відбувалися в рідній державі. Особливо активними були водії із Ворохти, Микуличина, Татарова та Яблуниці. Вони також розпочинали й пікетування. Зокрема, в Яремчі автомайданівці пікетували санаторій “Прикарпатський”, яким керував головний регіонал міста Лук’ян Василюк. Згодом протестувальники навідалися до міської прокуратури і міліції, закликавши правоохоронців бути з народом і в ТК “Буковель”¹².

Під революційним натиском народних мас ненависний режим В. Януковича зазнав краху. На теренах гуцульського краю, зокрема у самій Верховині, регіональний режим розвалився значно раніше – 4 лютого 2014 р. Цього дня голова районної адміністрації регіонал Василь Гондурак пішов у відставку, вийшов з партії регіоналів і розпустив її районну організацію. На сторону народу згодом перейшов і весь особовий склад Верховинського УМВС Івано-Франківської області. Його начальник Ігор Мартишук на вічу запевнив верховинців, що “ми будемо стояти на захисті жителів нашого району. А будь-яких дій щодо виконання злочинних наказів ми робити не будемо”¹³.

Найбільшим завоюванням Революції Гідності став волонтерський рух. На Яблунівщині він зародився з перших днів Євромайдану. У районному центрі Верховина патріотично налаштовані гуцули сформували громадське об’єднання “Майдан”, яке займалося перевезенням гуцулів до столиці та збором пожертв для нагальних потреб євромайданівців у Києві. Так, станом на 24 січня 2014 р. верховинським “Майданом” зібрано 30 730, а на 14 лютого 2014 р. уже 78 357 гривень народних пожертв. Зокрема, церковна громада с. Буковець збрала 2 000 гривень. Їх на Європейський Майдан передав отець Петро Соколовський¹⁴. Пізніше на підтримку київського Майдану, зокрема на лікування потерпілих та допомогу сім’ям загиблих Героїв, верховинці збрали 237 591 гривню¹⁵. Жителі Яблунівського куца Косівського району з високою свідомістю поставилися до потреб, які були у майданівців. Гуцули передавали теплі речі, продукти харчування тощо¹⁶.

Гуцули Косівщини, що в силу різних причин залишалися вдома, морально і матеріально підтримували своїх земляків на столичному Майдані. Так, жителі дселища Кути на Косівщині (зокрема, релігійні громади, депутати та працівники селищної ради, громадські діячі, працівники медичних установ) збрали 12 816 гривень для потреб Майдану в Києві. Серед кутських

патріотів, які допомагали Майдану, а тепер підтримують українську армію, теплих слів заслугує меценат, директор видавництва “Писаний Камінь” Михайло Васильович Павлюк. Йому за тверді демократичні переконання влада регіоналів намагалася знищити бізнес. Згодом для українського війська він пожертвував шість тисяч гривень та бензовоз¹⁷.

Більше того, 4 лютого 2014 р. для спротиву режиму В. Януковича в селах Верховинщини гуцули організували Загони народної самооборони (ЗНС). Першими у себе ЗНС сформували жителі сіл Красник, Ільці, Кривополе, Бистрець, Криворівня, Бережниця, Верхній Ясенів і смт. Верховина. В останньому на 14 лютого 2014 р. налічувалося 75 осіб, а очолив місцевий загін Василь Гординський¹⁸. Народна самооборона Верховинщини з перших днів свого існування взяла курс на наведення правопорядку в селах району і усунення від влади одіозних регіональних керівників місцевого рівня. Зокрема, 25 лютого 2014 р. у с. Ільці ними усунено від влади директора школи Любов Шкрібляк і її матір – вчительку географії Марію Сухарчук. Це були, на думку представників місцевої самооборони, малограмотні педагоги, які навіть не вміли правильно написати заяви на звільнення. У школі ці педагоги займалися фальсифікаціями і використовували державні кошти не за призначенням¹⁹.

Загони самооборони були сформовані і на Яремчанщині. Тут під впливом бійців самооборони на вимогу пікетувальників заяви на звільнення написали начальник міського управління міліції Юрій Випна та його заступник Андрій Кіселюк; прокурор м. Яремча Віктор Мартинюк та суддя Яремчанського суду Дмитро Гандзюк. А колектив санаторію “Прикарпатський” висловив недовіру головному регіоналу м. Яремча, головному лікарю Лук’яну Василюку за те, що той змушував медперсонал під загрозою звільнення з роботи вступати в ряди партії регіоналів і звільнив з роботи “за власним бажанням” лікаря Юрія Гуцуляка з Делятина²⁰. Саме тому на центральній площі Яремча 3 лютого 2014 р. громадськість під звуки трембіт, Гімну України та під скандування “Ганьба” поховала у трунах “партквитки” регіоналів і комуністів²¹.

Вшановувати Героїв Революції Гідності на теренах Галицької Гуцульщини почали одразу “по гарячих слідах”. Тут почин задали жінки, чоловіки яких були учасниками київського Майдану. Зокрема, жінки майданівців с. Буковець на Верховинщині виступили з ініціативою присвоїти сільській школі ім’я Героя Майдану Михайла Жизневського, котрий 22 січня 2014 р. у День Соборності України загинув під час протистояння із силовиками. Цю пропозицію підтримала сільська влада і учасники верховинського Майдану²². У Делятині 22 лютого 2014 р. відбулося велелюдне віче із вшанування пам’яті загиблих Героїв на Майдані. Учні Катехитної школи ім. Блаженного Симеона Лукача із настоятелем о. Петром Голінеєм роздали присутнім свічки, священики відправили панахиду та вшанували хвилиною мовчання Героїв, які загинули у Києві під час кривавих сутичок. На завершення віча прозвучав Гімн України²³. Схожим чином з виконанням жалібних пісень відбулося вшанування пам’яті героїв Небесної сотні в лютому 2015 р. у с. Черганівці Косівського району. На заході також згадали активних учасників подій Євромайдану з числа мешканців села – Юрія Кустреюка, Михайла Павлюка, Івана Палійчука, Олександра та Руслана Яремина²⁴.

З акцій із вшанування світлої пам’яті Героїв Майдану слід назвати також вечори-спогади. Один із таких заходів на початку квітня 2015 р. провели у с. Бережниця на Верховинщині. Тут гуцули послушали виступ сільського голови В. Зеленчука, вірші про Небесну сотню, а отець І. Рибенчук відправив панахиду. Культпрацівники оформили стенд із фотографіями загиблих на Майдані “Герої не вмирають – Герої живуть”²⁵.

Патріотичні заходи, присвячені річниці Революції Гідності, Героям Небесної Сотні та загиблим героям АТО, відбулися і в інших селах Галицької Гуцульщини. Зокрема, в селі Великий Ходак на Верховинщині відбувся зворушливий концерт-реквієм. Тут декламували вірші не лише дорослі, а й діти. Найбільше присутніх вразила непідробна щирість виконання декламацій учениці Анни Сінітович та вчительки Таміли Жикаляк. Тріо місцевих хлопців під акомпанемент Івана Юрука виконали пісню “Три брати з Прикарпаття”. Нікого не залишила байдужим пісня “стежина добра” з репертуару співачки Наталії Май у виконанні дуету дівчат Тетяни Ілюк та Анни Сінітович. На заході зворушливо виступила також вчителька із Донбасу Наталія Понамарьова, яка розповіла історію поневірянь своєї родини в ході війни. Насамкінець,

згадали і пом'янули героя із Білоберізки, який у 2014 р. загинув на Сході. Біля портрета воїна діти запалювали свічки, а всі присутні молилися і приносили квіти²⁶.

Своєрідну акцію із вшанування героїв Небесної сотні та АТО в другій половині квітня 2015 р. провели працівники Яремчанського міського комунального підприємства під керівництвом майстра Ніни Яворської, які в м. Яремча облаштували Алею пам'яті героїв. Вони висадили вісім кулястих кленів та 30 кущів самшиту, привезених із Калуша²⁷.

Революція Гідності, європейський вибір українців прийшлися не до душі путінському режиму, який ніяк не може змиритися, що на політичній карті Європи і світу існує незалежна українська держава. Не задовільнившись окупацією українського Криму, він розв'язав проти українців неоголошену війну.

Першими на захист Вітчизни стали вчорашні майданівці та бійці 95-ї окремої Житомирської аеромобільної бригади Сухопутних військ Збройних сил України. У складі цієї бригади нині воює вихідець із гуцульського села Середній Березів Ігор Перцович, який є випускником Івано-Франківського національного університету нафти і газу. У 2005 р. студент стаціонарного відділення взяв академічну відпустку і попросився до армії. Юнак служив у Львові в елітних десантних військах, згодом – у військовій частині проходив службу контрактником, після чого повернувся до цивільного життя. На початку квітня 2014 р. І. Перцович повторно призваний до українського війська, і у складі 95-ї ОАЕМБ вже 23 квітня 2014 р. опинився на Донбасі. Вся бригада з початку військових дій була на горі Карачун. Основне бойове завдання бійців і офіцерів-десантників було не допустити захоплення російськими бойовиками аеропорту в Донецьку. Його і побратимів постійно обстрілювали з важкої зброї російські спецназівці, бойовики, найманці та місцеві сепаратисти. Найбільш критичним днем для десантників став день виборів Президента України, 25 травня 2014 р. Як з'ясувалося, українські бійці півтори доби не мали води і в спеку пили глюкозу.

Крім І. Перцовича в складі 95-ї ОАЕМБ за територіальну цілісність і суверенітет України воює житель м. Надвірна Василь Боднар. Крім них у десантній бригаді проходять службу ще 32 краян, зокрема Іван Рубаняк із с. Грамітне, І. Данилюк та М. Айдарбеков з Верховинщини, Дмитро Михайлюк з Яблунова, Юрій Петрованчук з Космача на Косівщині. Два останніх несли військову службу на блокпостах у місті Слов'янськ: Д. Михайлюк був зенітником, а Ю. Петрованчук – військовим водієм²⁸.

Чимало гуцулів воюють у складі 5-го батальйону територіальної оборони "Прикарпаття"²⁹. Ряд прикордонників із застави в с. Шибене на Верховинщині також несуть прикордонну службу в зоні воєнних дій. Зокрема зі сходу на рідну заставу 15 серпня 2014 р. повернулися молодший сержант Любимир Зітинюк, старшина Юрій Гаврилюк і старший сержант Андрій Жовтяк³⁰.

Із вихідців Верховинщини на полі бою полягли Богдан Шлемкевич (07.03.1993 – 09.05.2014) із с. Білоберізка, Дмитро Шкрібляк (19.05.1993 – 22.05.2014) із Криворівні, який до АТО проживав у селі Іллінці на Снятинщині, а також Дмитро Пацино (08.1989 – 29.08.2014). Юнак із Білоберізки Богдан Шлемкевич, що є випускником Волинської духовної семінарії (2012 р.), навесні 2013 р. добровольцем пішов на військову службу у підрозділ внутрішніх військ, який дислокувався на території Львова. Протягом квітня – травня того року проходив навчання у Києві і Донецьку. В місто Маріуполь Б. Шлемкевич прибув 8 травня 2014 р., а наступного дня, під час антитерористичної операції, загинув. Похований 13 травня 2014 р. на цвинтарі села Білоберізка³¹. Дмитро Шкрібляк загинув у бою поблизу селища Волноваха на Донеччині – бронетранспортер з повним боєкомплектom, у якому перебував Дмитро, бойовики підірвали. Крім нього загинуло ще два побратими. Д. Шкрібляка поховали на цвинтарі в с. Іллінці Снятинського району³².

Житель села Голови Дмитро Пацино народився 8 листопада 1989 р. Тут у 2005 р. закінчив загальноосвітню школу І–ІІ ступенів. Після 9-го класу продовжив навчання в Івано-Франківському коледжі фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України. Деякий час працював у пришкольньому інтернаті рідного села. Однак його покликанням стала військова служба. Служив Д. Пацино у Збройних силах України, а з 2014 р. в УМВС України в Івано-Франківській області. У складі батальйону особливого призначення

МВС України “Івано-Франківськ” брав участь у бойових діях. Дмитро Пацино відрізнявся міцним характером, був ініціативним, відповідальним, здатним оперативно приймати обґрунтовані рішення. Загинув 29 серпня 2014 р. під Іловайськом. Жителі населених пунктів Верховинщини Кривополе, Ільці, Верховина, Верхній Ясенів, Рівня, Вигода, Красноїле тіло загиблого героя зустрічали із запаленими свічками. Поховали загиблого бійця на сільському цвинтарі в рідному селі Голови³³.

З числа гуцулів Косівщини на сході України загинуло троє бійців добровольчого батальйону “Айдар”: Василь Васильович Андріюк, Василь Степанович Білик з Косова (1992 – 27.07.2014) та Олексій Васильович Лепкалюк (1956 – 20.07.2014) зі Старого Косова³⁴. В. Андріюк загинув у бою під Северодонецьком Донецької області. Він, до слова, був активним учасником Революції Гідності на Євромайдані³⁵. Василь Білик загинув під Луганськом, не доживши кілька днів до свого 22-річчя. Вдома у В. Білика залишилася дружина і дворічна дочка. Поховали бійця в Івано-Франківську³⁶. Третій воїн, Олексій Лепкалюк, волею обставин проживав в Лисичанську, де народилося його двоє синів і дочка. Як справжній гуцул, на своєму обійсті в Лисичанську він викопав криницю і посадив чудовий сад, хоча місцеві люди говорили, що в спекотних умовах сад не приживеться. Олексію Лепкалюку біля хати навіть вдалося спорудити басейн. Тож гуцул з Косівщини власним прикладом показував оточуючим, яким слід бути господарем на власній землі. Після побиття студентів, у листопаді 2013 р., він одним із перших вийшов на столичний Майдан і, як справжній батько, став на захист дітей, зазнавши при цьому багатьох травм. Він був членом 8-ї афганської сотні, працював санінструктором, охороняв поранених, яких безжально викрадали з державних лікарень. У травні 2014 р. разом з афганцями 8-ї сотні О. Лепкалюк добровольцем вступив до батальйону “Айдар” і з ними пішов на схід. Загинув 20 липня 2014 р. о 21 годині під час мінометного обстрілу, скоєного терористами в с. Георгіївка. Похований на кладовищі в с. Черганівка (присілок Волійця)³⁷.

Чотирьох вірних синів втратили і гуцули Надвірнянщини – з Вороненки, Делятина та Яремчі. В липні 2014 р. жертвою війни став начальник штабу територіальної оборони 5-го батальйону територіальної оборони “Прикарпаття” майор Юрій Баран із Делятина. Загинув також житель Делятина Володимир Файфура³⁸. 13 липня 2014 р. у неділю підірвався на міні уродженець Яремчі Андрій Степанович Шудравий. Він народився 15 вересня 1989 р. у Яремчі, а після закінчення школи вступив до Стороженецького лісового технікуму. На Буковині він одружився і невдовзі замешкав у Сторожинці. У жовтні 2011 р. став контрактником Збройних сил України. 5 липня 2014 р. А. Шудравого було відправлено воювати на схід, де він того ж місяця і загинув. Поховали Андрія в Яремчі³⁹.

18 липня 2014 р. у ході бойових дій у зоні антитерористичної операції загинув 23-річний легінь із села Вороненки Павло Миколайович Ільчук. Після закінчення Надвірнянського автомобільного коледжу юнак проходив строкову службу у 8-му окремому полку спеціального призначення міста Хмельницький. У зоні АТО Павло Ільчук із військовими побратимами займався конвоюванням та охороною блокпостів. Під час чергової ротації на Луганщині його бригада потрапила під шалений мінометний обстріл сепаратистів. П. Ільчук загинув на полі бою, вписавши своє ім'я у пантеон слави Героїв України⁴⁰.

Окремі захисники Вітчизни в зоні АТО зазнали поранень. Зокрема, з Верховинщини під час бойових дій отримали рани гуцули: Іван Рубаняк з Грамітного, Іван Потяк із Краснолі, Іван Мойсюк з Буківця та Дмитро Сумарук із Кривополя⁴¹.

Окремі гуцули, бійці АТО, потрапили в полон. Зокрема, Михайло Якіб'юк (1985 р. н.) із Кривополя, що проживав у с. Великий Ходак. У полоні перебував також Василь Аксюк (22.01.1994 р. н.), який жив у с. Рибне на Косівщині. Обидва потрапили в полон до сепаратистів на Луганщині і були звільнені в лютому 2015 р.⁴².

Наразі важко сказати точну кількість гуцулів, задіяних в АТО. Достеменно відомо, що нині з Верховинщини і Косівщини на сході України воює 140 гуцулів, у тому числі Михайло Гергелюк (під Лисичанськом, у штурмовій групі батальйону “Донбас”), Василь Вепрук (боєць “Айдару”), Ілля Данилюк (воєк 80-ї аеромобільної бригади), Микола Секіра і Василь Шикман із Черганівки, 12 гуцулів із села Космач на Косівщині, а також 19 осіб із Микуличина Яремчанської околиці⁴³. Зазначимо, що їхнє медичне забезпечення несприятливе, зокрема, на 100 бійців –

три бинти гемостатики для швидкої зупинки крові. З метою кращого забезпечення медикаментами своїх земляків 11 січня 2015 р. гуцули у Косові провели благодійний концерт Різдв'яної Коляди, в якому взяли участь колядницькі колективи Верховинського, Вижницького, Коломийського, Косівського і Снятинського районів.

На сході України воїни-гуцули є зразком виконання військового обов'язку. Так, юнак із Верховини Василь Кирильчук ніс службу на блокпості у Золотому. Він ніколи не зважав на агресивні репліки місцевих росіян, які осіли тут у час голодомору. Нерідко верховинець ділився з ними харчами, хоча чув від них невдячне: “Хунта – дураки! Они нас еще кормят”. Тут, у Золотому, верховинський юнак зустрів свою долю – російськомовну Валю із Первомайська. Не зважаючи на погрози з боку сепаратистів, що їй можуть відрізати голову, а “бандера может отрезать уши, засушивать их и есть под пиво”, вона подалася з В. Кирильчуком у Карпати, до його батьків⁴⁴.

У перші дні неоголошеної війни пожвавили свою діяльність волонтери, які возили для українських військовослужбовців на Донбас продукти харчування, воду, речі першої необхідності. Серед волонтерів було чимало й гуцулів. Піонером волонтерського руху допомоги українським воякам на теренах Галицької Гуцульщини стала сестра десантника Ігоря Перцовича із Середнього Березова Наталія. Уже 18 травня 2014 р. енергійній гуцулці вдалося закупити бронезилети для всієї п'ятої роти другого батальйону 95-ї ОАЕМБ, у якій служив її брат. Відтак вона купувала для всієї роти футболки, фески, дощовики, літні берці, шкарпетки, спідню білизну, каву, сигарети тощо. Згодом Наталя збирала гроші на тактичні рукавиці, окуляри, наколінники і налокітники, засоби для чищення зброї, рації тощо. Певну суму зібраних грошей вона відправила пораненому бійцю цієї бригади Юрію Веселовському, якому ампутували ногу, а на лікування в Ізраїлі потрібно було 100 тисяч американських доларів. Кошти на військову амуніцію та на лікування пораненого бійця Наталя Перцович збирала серед небайдужих гуцулів Косівщини, а також гуцульської діаспори, яка проживає в США. Зокрема, їй пощастило налагодити прямий контакт із відомою громадською діячкою гуцулів Чикаго, колишнім вченим секретарем Гуцульського Дослідного Інституту, уродженкою Делятина на Надвірнянщині, дочкою посла парламенту Австро-Угорщини Миколи Лагодинського – Мирославою Роздольською. Вона разом із сином Юрієм та з місцевими друзями українського і американського походження зібрала певну суму грошей і переказали на Київ, де волонтерами було закуплено бронезилети. Значною мірою саме завдяки гуцулам-волонтерам українські вояки забезпечуються кевларовими касками, засобами гігієни, взуттям. Тільки у Верховинському районі за 2014 р. таких коштів для наших вояків було зібрано 500 000 гривень. Завдяки цим коштам верховинських волонтерів вдалося повністю екіпірувати 30 вояків АТО, які є вихідцями з Верховинщини. У цій благородній справі велика заслуга, зокрема, волонтера Валентини Василівни Іванійчук⁴⁵.

Водночас, через злочинну халатність окремих “паркетних” генералів, а нерідко і їх зрадництво та бездарність, на полі бою загинули і продовжують гинути незахищені сучасним військовим спорядженням українські вояки. Значною мірою саме на їхній совісті смерть гуцула-айдарівця О. Лепкалюка. Щоби сколихнути українську громадськість, розігнати бездарний генералітет і позбутися зрадників у штабному середовищі командування АТО, а також привернути увагу до проблем українського війська на сході України, бойові побратими труну з тілом загиблого добровольця вирішили понести під Верховну Раду. Мета акції – показати чиновникам реальні наслідки АТО. Ця подія мала великий резонанс в українських та іноземних ЗМІ. Ходу побратимів айдарівця і друзів-майданівців до Парламенту показали більшість центральних телеканалів, “Громадське телебачення” України, відео також було розміщене на сайтах інтернет-ЗМІ та соціальних мережах⁴⁶.

До пасиву генералітету і Генштабу ЗСУ України можна віднести й те, що українські вояки АТО з відпустки назад в зону бойових дій повертаються за свій кошт. Так, бійцю полку особливого призначення “Азов” Сергію Юрійовичу Цісику (жителю с. Устеріки) в січні 2015 р. кошти на повернення в зону АТО збирали сім'ї Д. Бельмеги і М. Бельмеги із села Криворівня, працівники Устеріківської ЗОШ І–ІІ ступенів та колядники села⁴⁷.

Активну громадську роботу проводить і Самооборона Верховинщини. Зокрема, на нагальні потреби бійців Збройних сил України станом на 21 липня 2014 р. було зібрано 84 242 гривні. Із цих коштів грошові перекази на суму 11 177 гривень отримали гуцули – військово-службовці М. Айдарбеков та І. Данилюк із с. Полянки, І. Могорук із Криворівні, М. Куташук та В. Чупрінчук із с. Верхній Ясенів, які проходять службу в Луганську, а також військовослужбовець Національної гвардії В. Савін. На решту коштів закуплено продукти, воду, сигарети, засоби гігієни і одяг. Усе необхідне було доставлено на передову воякам безпосередньо в руки на блокпостах у міста Краматорськ, Слов'янськ, Рубіжне, Оріхово. Бійці АТО були вражені сміливістю верховинців. Українські вояки висловлювали щире подяку керівнику районної самооборони Івану Юр'яку, його заступнику Петру Текинюку, які супроводжували вантаж на схід та водію власного транспорту Мирославу Дзураку, що не побоявся в'їхати у найнебезпечніші місця⁴⁸.

На Верховинщині активно працює волонтерська група “Народної самооборони” у складі Миколи Данилюка, Миколи Джурака, Миколи Мінайлюка, Івана Потяка та Івана Юр'яка. Вони систематично відвідують 18-х бійців Верховинського району, які несуть службу в Донецькій та Луганській областях. Зокрема, Микола Мінайлюк доставив їм автомобіль “УАЗ”, який передали жителі с. Білоберізка своїм односельчанам Василю Медвідчуку та Валерію Павлюку під Іловайськом. В Артемівську капелану медичної роти, священникові Миколі Будзану із села Зелене вручили одяг, продукти харчування, носі, маскувальну сітку. Волонтери-гуцули відвідали також військовослужбовців із Верховинщини, які проходять вишкіл у навчальному центрі “Десна”. Волонтер Іван Потяк виступив перед солдатами з авторськими патріотичними піснями⁴⁹.

Волонтери на теренах Галицької Гуцульщини, зокрема Косівщині, започаткували районну акцію із підтримки українських вояків “Свій за свого”. Пункт збору коштів, продуктів, спеціальних засобів і речей першої необхідності облаштували біля редакції газети “Гуцульський край” в магазині “Світ техніки”⁵⁰. За інформацією Косівської РДА, з 28 по 31 липня 2014 р. жителями Косівщини для батальйону “Прикарпаття” зібрано 43 972 гривні, в тому числі Вижній Березів офірував 700 гривень, Нижній Березів – 800, Лючки – 1 000, Яблунів – 2 000, Середній Березів – 1 610, Смодна – 4 550, Космач – 6 000, Трач – 6 480, Розтоки – 7 257, Черганівка – 8 985 і Микитинці – 11 600 гривень⁵¹. Крім того, космачани для потреб Української армії перерахували ще 15 тисяч гривень – винагороду за перше місце у дійстві “Парад вишиванок”, організованому міністерством культури України в Києві на Софіївській площі у День Державного Прапора і День незалежності України⁵². Дещо пізніше для потреб Збройних сил України мешканці с. Космач у фонд розбудови і зміцнення ЗСУ станом на 1 листопада 2014 р. додатково зібрали 66 480 гривень добровільних коштів. Організатором чергового збору пожертвувань був довголітній активіст громадського життя села, член управи Косівської районної станиці ОУН-УПА Олексій Кушнірчук⁵³.

До патріотичного руху “Свій за свого” активно приєдналися також мешканці смт. Кути, які зібрали 15 тисяч гривень для придбання необхідного воякам на сході. Особливою активністю серед кутчан відзначилися волонтери Наталя Джумарик, Андрій Марчук, Руслан Марусяк, Юрій Мельничук, Петро Петрусеняк та Олег Філіпович⁵⁴.

Варто зазначити, що в благодійній акції допомоги гуцулів українському війську “Свій за свого” беруть участь і діти. Зокрема, упродовж трьох тижнів в Івано-Франківську діяла виставка-продаж дитячих картин. З теренів Галицької Гуцульщини у виставці брала участь Надвірнянська дитяча художня школа та Верховинська школа мистецтв. Кожна така картина оцінювалася в 1 000 гривень⁵⁵.

На Косівщині також діяв громадський рух “Активна громада”, який провадив акції з підтримки українського війська. Зокрема, 26 липня 2014 р. на Смоднянському ринку поблизу Косова рух “Активна громада” провів чергову акцію-ярмарок “Позбудьмося зайвих речей”. Учасники руху зібрали 420 гривень, які були використані на придбання медикаментів для українських військових, що служать у 5-му батальйоні “Прикарпаття”⁵⁶. На зібрані гроші для військових потреб бійців батальйону “Прикарпаття” гуцулами Косівщини закуплено позашляховик, який у зону дислокації доправив сержант 2-ї роти Дмитро Никифорчин (родом із с. Ко-

баки на Косівщині), тепловізор “Пульсар – 38” HD-50, а також нову військову форму, взуття, нижню білизну, шкарпетки та багато інших, вкрай потрібних на фронті речей⁵⁷. Варто також додати, що завдяки тепловізору бійцям батальйону “Прикарпаття” вдалося відстежити і виявити замаскованого бойовика-спеца⁵⁸.

Упродовж 2014 р. українському війську допомагали і жителі Яремчанщини. Зокрема, станом на 18 липня 2014 р. вони перерахували бійцям АТО більше 200 000 гривень, в тому числі виконавчий комітет міської ради Яремчі передав 9 537 гривень, санаторій “Тірське повітря” – 9 804, ЦМЛ – 21 631, управління освіти – 24 000, КНПП – 29 356 і санаторій “Смерічка” – 35 192 гривні⁵⁹.

Із благодійницьких акцій, проведених у 2014 р. для потреб українського війська, слід згадати захід “Гуцульські згарди – на захист українських вояків”. За словами координатора благодійно-мистецького заходу Наталії Голомідової з Івано-Франківська, вдалося продати 120 гуцульських згارد та зібрати 35 тисяч гривень. На виручені кошти благодійники замовили частину амуніції для українських військових, які воюють на сході України, зокрема каски та маскувальні сітки. Їх згодом передали добровольчому батальйону “Айдар”, 5-му батальйону територіальної оборони “Прикарпаття” і 95-й аеромобільній бригаді⁶⁰.

Гуцули активно надають допомогу захисникам Вітчизни і в 2015 р. Так, на підтримку своїх земляків, які воюють у зоні АТО, долучилися жителі сіл Білого Черемошу. Вони на зібрані кошти придбали автомобіль “Опель Фронтера”. Військовослужбовці 24-ї окремої механізованої бригади Богдан Ваташук із с. Яблуниця та Михайло Рильчук із Гриняви, повертаючись з відпустки, доправили авто в зону бойових дій на Луганщину. До шляхетної акції долучилися також В. Джуряк, С. Джуряк, В. Дроняк, П. Кіцнак, В. Кубайчук, В. Михайлюк, М. Молчанов, В. Стусяк із Довгополя, А. Андріцький із Чернівців, М. Аксюк та М. Мороз із с. Стебнів, В. Кічеряк та С. Савчук із Яблуниці⁶¹.

ДП “Верховинське лісове господарство” закупило для бійців 128-ї бригади акумулятор, набір ключів для ремонту автомобіля, домкрат, два генератори, три мобільні телефони зі стартовими пакетами, п’ять рацій, які особисто передав директор підприємства Олександр Олександров у м. Артемівськ, в якому побував у складі делегації з Верховинщини у січні 2015 р. Школи Верховинського району передали бійцям маскувальні сітки⁶².

Доцільно зазначити, що сьогодні гуцули також повсюдно на теренах краю підтримують солдатів ЗСУ. На підтримку наших воїнів відбуваються благодійні концерти, різдвяні колядування. Так, в будинку культури с. Красноіль в день Соборності України, 22 січня 2015 р., відбувся благодійний концерт на підтримку воїнів АТО. Загальна сума зібраних коштів становила 730 гривень, які передали в ГО “Народна самооборона” в Верховині. У цьому селі в ресторані “Сяйво Карпат” за участі заслуженого артиста України Богдана Кучера відбувся благодійний концерт, на якому було зібрано 4 789 гривень. З них 1 000 гривень передано учаснику АТО Михайлу Гергелюку з Верхнього Ясенова, а решту – волонтеру Валентині Іванійчук⁶³.

Добру справу в 2015 р. зробила церковна громада с. Бистрець. За ініціативи голови церковного комітету Івана Потяка – активіста Майдану, волонтера, члена ВО “Свобода”, із закладених коштів п’ять тисяч гривень виділено на підтримку хлопців-бійців АТО з Верховинщини, які воюють на сході України⁶⁴. Схоже поступили колядники із Криворівні, які на закладені 40 тисяч гривень від громади криворівнянської церкви Різдва Пресвятої Богородиці за участі отця Івана Рибарука пожертвували на підтримку наших хлопців-гуцулів, які воюють на сході України⁶⁵.

З нагоди цьогорічного Великодня жителі с. Микуличина Надвірнянського району стали ініціаторами акції “Збери великодній кошик для бійця АТО”. Великодні кошики, до яких вклали твердокопчену ковбасу, паштети, копчене сало, твердий сир, пампушки, печиво, цукерки, чай, каву, сигарети і засоби гігієни, були відправлені “Новою поштою” до місць перебування наших бійців у зоні АТО⁶⁶.

Завідувач Будинку культури села Бистрець Верховинського району Іван Потяк на Різдвяні свята 2015 р. підготував святковий концерт для захисників Вітчизни. Виступ відбувся в місті Сіверодонецьк, де базується 80-та бригада ВДВ. Він разом з однодумцями Андрієм Гро-

зяком, Іваном Сав'юком та Валерієм Федорківим відвідали батальйони, блокпости, де несли службу бійці – вихідці з Верховинського району⁶⁷.

Варто відзначити і вагомий внесок окремих організацій та громадських діячів краю, зокрема депутата обласної ради Володимира Ковальчука, який залучає потенціал керівників ПП “Фірма Інтерлок” та ТОВ “Гідроенергобуд”, що виділяли значні суми для військовослужбовців, а також гуцула – уродженця с. Акришори на Косівщині, депутата обласної ради Дмитра Івановича Дзвінчука за благодійний внесок у сумі три тисячі гривень⁶⁸.

З 1 січня до 10 квітня 2015 р. волонтерка Олександра Жіляк за підтримки церковних громад церкви Святої Трійці та церкви Вознесіння Господнього с. Микуличин на Надвірнянщині збрала 21 000 гривень, з яких бійцям АТО закуплено термобілизну, термошкарпетки, зимовий одяг на суму 4 450 гривень; сигарет на суму 1 300 гривень; твердокопченої ковбаси для великодніх кошиків на 1 500 гривень. Витрати на кур'єрську службу “Нової пошти” становили 675 гривень. Решту коштів буде надано 19 микуличинським бійцям зони АТО. На гроші, зібрані Микуличинською сільською радою (8 300 гривень), було куплено шість “натівських” спальників по 950 гривень за одиницю та 10 карематів по 200 гривень, які роздали під час відправлень нашим солдатам. Значний вклад також зробили Марія Полінко, яка напекла 600 пампушків, Андрій Миронюк, який постійно підтримує наших солдатів, діти Микуличинської ЗОШ І–ІІІ ступенів тощо⁶⁹.

Гуцули упродовж 2015 р. також допомагають добровільним батальйонам: “Азов”, “Сармат”, “Чернігів”, роті розвідки Національної гвардії. Зокрема, волонтерська група ДУК “Правий сектор” з Яблунова для згаданих підрозділів станом на 1 квітня 2015 р. збрала в Лючі 106 кг продуктів і 8 955 гривень, а в Текучі – 217 кг продуктів харчування та 4 285 гривень⁷⁰.

На Великодні свята 13–16 квітня 2015 р. волонтери БО “Надвірнянський фонд сприяння армії” доправили в зону АТО, в Маріуполь, бійцям полку “Азов” та 129-го ОРБ свячені паски, інші продукти, уніформу, військове спорядження: бронезилети, каски, яких вкрай не вистачає добровольчим підрозділам. До слова, поїздка відбулася завдяки коштам, наданим НГВУ “Надвірнафтагаз”. Для збору вантажу великий вклад зробили гуцули із Зеленої та Пнева. Зокрема, громада с. Пнів спекла та передала 300 духмяних пасок. Акцію “Великдень” для бійців ініціював отець Надвірнянського деканату УГКЦ Іван Качанюк, щоби кожний військовослужбовець відчув підтримку під час Великодніх свят, тепло рідної домівки⁷¹.

До священної справи захисту України від її одвічного ворога долучилися і заокеанські гуцули. Найбільший вклад внесли українці США М. Роздольська та Ю. Роздольський з Чикаго. Хотілося б також відзначити значну допомогу владики Стемфордської єпархії США Павла Хомницького⁷². Бійців зони АТО фінансово підтримувало також канадське товариство “Милосердя” м. Вінніпег, яке співпрацювало з ворохтянською волонтеркою Олесею Гасюк. У лютому 2015 р. на кошти українців Канади закуплено п'ять комплектів тактичних наколінників та налокітників. Один із цих комплектів волонтерка в березні 2015 р. передала в зону АТО для вояка-ворохтянця. До слова, отець Василь Михайлюк з Ворохти профінансував придбання ще п'яти ідентичних комплектів для ворохтянців зони АТО⁷³. Заслугує окремої похвали німецька громада м. Віттенберг. Косівські волонтери перед Великоднем 2015 р. від німців ФРН отримали одяг, взуття та іншу цивільну допомогу, яка була розподілена серед потребуючих. У травні 2015 р. косівські волонтери очікують наступної частини допомоги від жителів Віттенберга⁷⁴.

Хочеться наголосити, що гуцули не забули про родини загиблих вояків і тих, хто воює нині в зоні АТО. Зокрема, в липні 2014 р. комісія з розподілу коштів цільового фонду Верховинської РДА виділила п'ять тисяч гривень на ремонт будинку матері загиблого бійця АТО Б. Шлемкевича. Його матір, Олену Шлемкевич, в Івано-Франківську взято на квартирний облік. Ще по дві тисячі гривень надали Тарасу Маковійчуку, жителю с. Хороцево, та Івану Могоруку з села Криворівня, які несуть військову службу в зоні бойових дій⁷⁵. На зібрані кошти верховинців придбано бронезилет і кевларову каску для морського піхотинця – бійця в/ч АО669 Олександра Шкрібляка із Криворівні, який воює в зоні АТО. Він, до слова, до анексії Криму служив у Керчі, але не захотів слугувати російським окупантам і перейшов на військову службу на материкову Україну до військової частини, що дислокується у м. Николаїв⁷⁶.

Велику роботу з проблем соціального захисту бійців АТО та їхніх родин проводять координаційні ради з питань оборони та мобілізації, які функціонують при РДА. Дуже дієвою є рада при РДА Верховинського району. Тут в березні 2015 р. цільовим розподіленням виділено 13 тисяч гривень допомоги, зокрема, Петру Причині (с-ще Верховина) – 1 000 гривень; Марії Кознюк (с. Буковець) – 1 000 гривень, оскільки чоловік, Мирослав Кознюк, знаходиться в зоні АТО; Марії Цісарук (с. Устеріки) – 1 000 гривень (син Сергій Цісарук знаходиться в зоні АТО); Тарасу Маковійчуку (с. Хороцево) – 2 000 гривень на лікування (після поранення, отриманого в зоні АТО); Дмитру Сумаруку (с. Кривополе) – на лікування як учаснику АТО; Ользі Федорчук (с. Грамітне) – 1 000 гривень для поліпшення житлово-побутових умов (чоловік Олег Федорчук несе службу в зоні АТО); Світлані Іванюк (с-ще Верховина) – 2 000 гривень на лікування демобілізованого брата із зони АТО Віталія Савіцького, який отримав важкі травми під час проходження військової служби; Любові Лабудяк (с. Білоберізка) – 1 000 гривень для поліпшення житлово-побутових умов (син Олег Лабудяк – учасник АТО); Уляні Тимчук (с. Голови) – 1 000 гривень для поліпшення житлово-побутових умов (чоловік Віталій Тимчук знаходиться в зоні АТО)⁷⁷.

Для бійців АТО в с. Красник організовано центр реабілітації. У цьому селі 2014 р. відбулося сім заїздів учасників бойових дій, які на сході України отримали важкі поранення. Оздоровлювалися поранені хлопці в зелених садибах. Творчі спілкування, чарівна природа та гостинність гуцулів дуже позитивно допомогли їм у проходженні психологічної та соціальної реабілітації. У 2015 р. з ініціативи і підтримки українсько-американського фонду “Лелека фондейшн” ГО “Творча краївка” буде працювати в Краснику у трьох напрямках: “Творча криївка для бійців”, “Гостина у родині” і “Творча криївка для мам і діточкам” – для тих родин, які втратили тата на війні⁷⁸. Яремчанський міськвиконком на квітневому засіданні 2015 р. прийняв рішення, що діти із сімей учасників АТО з Яремчанщини будуть з кінця червня відпочивати в міжнародному таборі Республіки Польща⁷⁹.

Доцільно зазначити, що волонтерські штаби діють не лише в районних центрах краю, а й в окремих селах, один з яких ефективно працює в приміщенні Довгопільської ЗОШ І–ІІІ ступенів. Керує волонтерським рухом Марія Маргаль. Члени штабу займаються збором коштів, продуктів, речей. Довгопільські волонтери надсилали гуманітарну допомогу не лише бійцям АТО, а й дітям Донбасу⁸⁰. Щоправда, попри загальноукраїнську акцію збору коштів для українського війська, і досі бійцям бракує елементарного – бронезилетів, тепловізорів, оптики, належного харчування тощо⁸¹.

Незважаючи на погану забезпеченість амуніцією військових АТО, гуцули й надалі зголошуються добровольцями до військкоматів. Так, до українського війська вирішив піти голова Надвірнянської районної ради та голова районного осередку ВО “Свобода” Михайло Іваночко, який раніше ніколи не служив. Разом з головою райдержадміністрації у Надвірнянський військкомат також зголосилися і 12 свободівців – депутатів від м. Надвірна⁸².

Політичною подією, що отримала широкий суспільний резонанс на Прикарпатті, є квітнєве рішення 2015 р. тридцять першої сесії Яремчанської міської ради, яка одногосно підтримала звернення до ряду міжнародних інстанцій з приводу визнання Російської Федерації країною-агресором. Яремчанські депутати написали листа до Верховної Ради України, в якому наполягли на прийнятті законодавчих актів про заборону на ввезення та продаж російських товарів. Крім того, міські обранці нагадали підприємцям краю, які працюють у сфері торгівлі, про необхідність і надалі маркувати російські товари та запропонували не використовувати у ресторанно-готельних закладах музику російських і українських виконавців, що підтримують анексію Криму та окупацію Донбасу⁸³.

Разом з тим гуцули не залишалися байдужими до горя переселенців з Криму та південно-східних областей України. Першими на території Галицької Гуцульщини долучилися до акції прийняття на тимчасове проживання біженців з “гарячих” точок власники готелю “Верховель”, ЛОК “Верховина” та 30 сімей смт. Верховина⁸⁴.

Поруч з високим патріотизмом краян на теренах Галицької Гуцульщини відчувається і градус соціальної напруги. Нерідко до місцевих, районних і обласної адміністрацій надходять численні скарги щодо переселенців зі сходу України і Криму, які не завжди поводить себе гідно, не мають бажання брати участь у мобілізаційних заходах та захищати територіальну

цілісність України. Так, у кафе в селі Льці на Верховинщині російськомовні чоловіки в розмові між собою нахабно заявляли: “Когда же сюда придет Путин”. А у самій Верховині російсько-розмовні чоловіки зі сходу, зайшовши до гастроному, відмовилися платити за придбані спиртні напої: “Мы беженцы из востока. У нас нет денег”. Обурені гуцули невдовзі вигнали таких біженців із райцентру. І таких прикладів можна навести чимало⁸⁵. Так, у с. Рожнів на Косівщині в туристичній садибі цілий місяць жила сім’я біженців із Красного Луча, допоки господиня оселі випадково не прочитала в залишеному комп’ютері 16-річного Артура переписку в соцмережі з однолітком зі сходу: “Гади, да ані здесь жируют, едят што хатят, і делают што хатят. Обарзевшая западенская хунта. Путина сюда срочно”. Жінка, не вагаючись, цього ж дня вигнала спецпереселенців зі свого обійстя. В Делятині власник готелю, який на безоплатній основі прийняв дві родини біженців з Донецька, невдовзі вигнав переселенців за нецензурну лайку та образи галичан⁸⁶. Після цих кричущих випадків районні адміністрації Верховини, Косова і Надвірної націлили правоохоронні органи на недопущення провокацій і забезпечення безпеки життю і здоров’ю краян, а також туристам⁸⁷.

Таким чином, Революція Гідності спричинила таке масове явище, як геройство і самопожертва в ім’я свободи і захисту рідної землі від зазіхань ворогів держави. Гуцули, як і весь український народ, перестали вірити словоблуддю, інтриганству, брехунам, які завжди говорили одне, думали друге, а робили третє. Найбільше завоювання Революції – народження нової генерації прогресивної молоді, яка готова сповідувати загальнолюдські цінності та будувати українську державу на засадах соціальної справедливості.

Патріотизм у гуцулів передається генетично із покоління в покоління. Нинішні нащадки Січових стрільців, вояків УГА і УПА виявилися гідними слави своїх дідів і прадідів, примноживши їхні подвиги. Більше того, в золоті скрижалі військової історії України вони вписали нову героїчну сторінку. Жертвоність гуцулів для українського війська на сході України засвідчує їх патріотизм, самопожертву в ім’я збереження суверенітету, територіальної цілісності української соборної держави.

Переконані, що в цій неоголошеній війні український народ обов’язково зможе перемогти свого опонента, бо Україна має вірних патріотів, в тому числі і серед гуцулів, які до останнього подиху вірні своїй присязі, своєму серцю і сильні козацьким духом.

¹ Будз П. Гуцули в боях під Городком у марті 1919 р. // Український Скиталець. – Йозефів, 1922. – № 12. – С. 8; Фіщич П. Щоби слава не пропала! / П. Фіщич // Гуцулія. – 1968. – № 3. – С. 42–43; Кузич І. Листопадові дні в Коломиї / І. Кузич // Коломия й Коломийщина : збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філадельфія, 1988. – С. 763; Сулятицький С. Пробоевий “Гуцульський курінь” / С. Сулятицький // Коломия і Коломийщина. – Філадельфія, 1988. – С. 803–804.

² Барбара І. Гуцульський полк морської піхоти / Барбара І. // Грегит. – 2012. – № 8. – С. 12–13.

³ Содоль П. Бойові дії УПА на Гуцульщині / П. Содоль // Історія Гуцульщини. – Чикаго, 1985. – Т. П. – С. 452–456; Дем’ян Г. Гуцульщина у визвольній боротьбі ОУН і УПА / Г. Дем’ян // Історія Гуцульщини. – Львів : Логос, 2000. – Т. VI. – С. 274–434; Федун П. Концепція Самостійної України : документи і матеріали. – Львів, 2013. – Т. 2. – С. 329–391, 771–772, 776.

⁴ Зузяк Л. “Хибувало десять минут”... / Л. Зузяк // Верховинські вісті. – 2014. – 21 лют. – С. 4.

⁵ Інформація респондента. Записано 10 серпня 2014 р.; Зузяк Л. Мовчати і сидіти вдома вже не можна / Л. Зузяк // Верховинські вісті. – 2014. – 24 січ. – С. 5.

⁶ Девда Ю. Більше, ніж просто щоденник... / Ю. Девда // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 9; Пасимок Т. Спогади. Київський Майдан / Т. Пасимок // Гуцульський край. – 2014. – 14 лист. – С. 2.

⁷ Інформація респондента Ю. Боберського. Записано 30 червня 2014 р.

⁸ Дзем’юк О. Росіяни захищають українців від самих себе // Яремчанський вісник. – 2015. – 6 берез. – С. 2.

⁹ Дзем’юк О. “А в очах міліції – страх і приреченість”, – Руслан Бевзюк / О. Дзем’юк // Яремчанський вісник. – 2014. – 31 січ. – С. 2.

¹⁰ Валевська К. Об’єднують Україну люди-ліхтарики / К. Валевська // Верховинські вісті. – 2014. – 21 січ. – С. 3.

¹¹ Мицкан Г. Вічна слава героям! / Г. Мицкан // Гуцульський край. – 2015. – 27 берез. – С. 5; Попович Г. Лист пораненому майданівцю. У Татарові відкрили стелу пам’яті героїв Небесної сотні / Г. Попович // Яремчанський вісник. – 2014. – 23 лип. – С. 3.

- ¹² Дзем'юк О. Яремчанщина протестує автопробігом та пікетуваннями! / О. Дзем'юк // Яремчанський вісник. – 2014. – 31 січ. – С. 1.
- ¹³ Зузяк Л. Каяття. Прощення. Мужність. Чування і любов / Л. Зузяк // Верховинські вісті. – 2014. – 21 лют. – С. 3.
- ¹⁴ Зузяк Л. Повноту влади – Народній раді, а депутати – підконтрольні громаді! / Л. Зузяк // Верховинські вісті. – 2014. – 31 січ. – С. 10.
- ¹⁵ Щедра офіра верховинців // Верховинські вісті. – 2014. – 7 берез. – С. 2.
- ¹⁶ Синеджук І. Про волонтерів, волонтерство і не тільки... / І. Синеджук // Гуцульський край. – 10 квіт. – С. 5.
- ¹⁷ Інформація респондента П. Гауки. Записано 26 серпня 2014 р.; Томащук Д. Кутська громада / Д. Томащук // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 3; Арсенич Д. Ратай духовної ниви / Д. Арсенич // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 4.
- ¹⁸ Зузяк Л. Майдан перейшов у нову якість! / Л. Зузяк // Верховинські вісті. – 2014 – 14 лют. – С. 2.
- ¹⁹ Гапчук О. Самооборона прийшла – порядок навела / О. Гапчук // Верховинські вісті. – 2014. – 28 лют. – С. 6.
- ²⁰ Дзем'юк О. Хочеш у партію? Ні? А доведеться! / О. Дзем'юк // Яремчанський вісник. – 2014. – 31 січ. – С. 10; Дзем'юк О. “Прикарпатський” висловив недовіру Лук'яну Василюку / О. Дзем'юк // Яремчанський вісник. – 2014. – 28 лют. – С. 2; Силовики Яремчанщини пишуть заяви на звільнення! // Яремчанський вісник. – 2014. – 28 лют. – С. 2.
- ²¹ Корнійчук М. У Яремчі “поховали” Партію регіонів і КПУ / М. Корнійчук // Яремчанський вісник. – 2014. – 7 лют. – С. 3.
- ²² Школа в с. Буковець носитиме ім'я Михайла Жизневського // Верховинські вісті. – 2014. – 7 берез. – С. 3.
- ²³ Костик Т. Вшанували пам'ять героїв / Т. Костик // Яремчанський вісник. – 2014. – 28 лют. – С. 9.
- ²⁴ Мицкан Г. Вічна слава героям! / Г. Мицкан // Гуцульський край. – 2015. – 27 берез. – С. 5.
- ²⁵ Галамасюк Г. Світлій пам'яті Героїв / Г. Галамасюк // Верховинські вісті. – 2014. – 11 квіт. – С. 3.
- ²⁶ Гапчук О. Сльози щирості і теплоти / О. Гапчук // Верховинські вісті. – 2015. – 13 берез. – С. 5
- ²⁷ Корнійчук М. У Яремчі облаштували Алею пам'яті героїв / Корнійчук М. // Яремчанський вісник. – 2015. – 30 квіт. – С. 2.
- ²⁸ Гуманітарний вантаж для військових // Верховинські вісті. – 23 жовт. – С. 9; Сусяк І. Боронили рідну землю // Гуцульський край. – 2015. – 27 берез. – С. 5.
- ²⁹ Пасимок Т. Допомога батальйону “Прикарпаття” / Т. Пасимок // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 3.
- ³⁰ Гаврилук М. Наталя Перцович: “Брат обіцяв повернутися живим і здоровим. Я йому вірю” / М. Гаврилук // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 2; Зеленчук І. Найважче – не відповісти на провокації / І. Зеленчук // Верховинські вісті. – 2014. – 15 серп. – С. 1.
- ³¹ Богдане, такі, як ти, не помирають // Верховинські вісті. – 2014. – 16 трав. – С. 1.
- ³² Щоби наблизити мир, не обов'язково йти на передову // Верховинські вісті. – 2014. – 4 лип. – С. 4.
- ³³ Верховинщина попрощалася із Дмитром Паціно // Верховинські вісті. – 2015. – 10 квіт. – С. 2.
- ³⁴ Пасимок Т. Твої, Україно, сини / Т. Пасимок // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 1; Вічна пам'ять // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 11.
- ³⁵ Вічна пам'ять Герою України // Гуцульський край. – 2014. – 29 серп. – С. 1.
- ³⁶ В зоні АТО загинув ще один прикарпатець // Галичина. – 2014. – 29 липня. – С. 5.
- ³⁷ Долинчук М. Останнє бажання виконано... / М. Долинчук // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 3; Олександрук Н. Сотня небайдужих / Н. Олександрук // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 2.
- ³⁸ Олексюк О. Східні рубежі п'ятого батальйону // О. Олексюк // Галичина. – 2014. – 21 серп. – С. 3; Олександр Кеніз зустрівся з родинами загиблих героїв // Народна воля. – 2015. – 24 квіт. – С. 2.
- ³⁹ Він любив життя, та найбільше любив Україну! // Яремчанський вісник. – 2014. – 18 лип. – С. 1.
- ⁴⁰ Його ім'я назавжди вкарбоване у пантеоні слави героїв України // Яремчанський вісник. – 2014. – 25 лип. – С. 1.
- ⁴¹ Стенчук Ю. Захист вітчизни – це святе / Стенчук Ю. // Верховинські вісті. – 2015. – 23 січ. – С. 3.
- ⁴² Звільнили з полону // Верховинські вісті. – 2015. – 27 лют. – С. 4.
- ⁴³ Мануляк В. Допомога верховинським добровольцям / В. Мануляк // Верховинські вісті. – 2015. – 3 січ. – С. 8; Мицкан Г. Вічна слава героям / Г. Мицкан // Гуцульський край. – 2015. – 27 берез. – С. 5; Дарунки від микуличинців // Яремчанський вісник. – 2015. – 10 квіт. – С. 6.
- ⁴⁴ Зазуля Л. Верховина+Первомайськ=острівця щастя / Зазуля Л. // Верховинські вісті. – 2015. – 10 квіт. – С. 1, 4.

- ⁴⁵ Гаврилук М. Наталя Перцович: “Брат обіцяв повернутися живим і здоровим. Я йому вірю” / М. Гаврилук // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 2; Стенчук Ю. Захист Вітчизни – святе! / Ю. Стенчук // Верховинські вісті. – 2015. – 23 січ. – С. 3; Зузяк Л. Гуцули проти війни / Л. Зузяк // Верховинські вісті. – 2015. – 23 січ. – С. 4.
- ⁴⁶ Пасимок Т. Твої, Україно, сини / Т. Пасимок // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 1.
- ⁴⁷ Слова подяки // Верховинські вісті. – 2015. – 23 січ. – С. 8.
- ⁴⁸ Юряк О. Самооборона Верховинщини передала допомогу військовим у найгарячіші точки Луганщини і Донеччини / О. Юряк // Верховинські вісті. – 2014. – 25 лип. – С. 3.
- ⁴⁹ Юряк І. Бійців забезпечують найнеобхіднішим / І. Юряк // Верховинські вісті. – 2015. – 13 берез. – С. 5.
- ⁵⁰ Свій за свого // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 2.
- ⁵¹ Інформація Косівської РДА // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 3.
- ⁵² Юсипчук Г. Космачани – переможці передали грошову винагороду українській армії / Г. Юсипчук // Гуцульський край. – 2014. – С. 1.
- ⁵³ Для потреб армії // Гуцульський край. – 2014. – 14 лист. – С. 1.
- ⁵⁴ Гавука П. Триває збір коштів для наших військових / П. Гавука // Гуцульський край. – 2014. – 29 серп. – С. 1.
- ⁵⁵ Іваніцька О. Дитячими малюнками допомагають війську / О. Іваніцька // Галичина. – 2014. – 26 лип. – С. 2.
- ⁵⁶ Пасимок Т. Підтримують рідне військо / Т. Пасимок // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 3.
- ⁵⁷ Пасимок Т. Допомога батальйону “Прикарпаття” триває! / Т. Пасимок // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 3.
- ⁵⁸ Сусак І. “Пульсар рятує життя” / І. Сусак // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 3.
- ⁵⁹ Допомагаємо війську // Яремчанський вісник. – 2014. – 18 лип. – С. 1.
- ⁶⁰ Активісти зібрали 35 тисяч для армії // Галичина. – 2014. – 29 лип. – С. 2.
- ⁶¹ Петрусеняк І. Повернення додому / І. Петрусеняк // Верховинські вісті. – 2015. – 27 лют. – С. 4.
- ⁶² Там само.
- ⁶³ Мицканюк В. Верховинці підтримують наших солдатів / В. Мицканюк // Верховинські вісті. – 2015. – 1 січ. – С. 3.
- ⁶⁴ Інформація “Верховинських вістей” // Верховинські вісті. – 2015. – 23 січ. – С. 3.
- ⁶⁵ Мицканюк В. Верховинці підтримують наших солдатів / В. Мицканюк // Верховинські вісті. – 2015. – 1 січ. – С. 3.
- ⁶⁶ Дарунки від микуличинців // Яремчанський вісник. – 2015. – 10 квіт. – С. 6.
- ⁶⁷ Юряк І. Бійців зігріють... пісні, листи й обереги / І. Юряк // Верховинські вісті. – 2015. – 30 січ. – С. 2.
- ⁶⁸ Подяка за дієвий патріотизм // Галичина. – 2014. – 26 лип. – С. 5; Гаврилук М. Наталя Перцович: “Брат обіцяв повернутися живим і здоровим. Я йому вірю” / М. Гаврилук // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 2.
- ⁶⁹ Дарунки від микуличинців // Яремчанський вісник. – 2015. – 10 квіт. – С. 6.
- ⁷⁰ Синеджук І. Про волонтерів, волонтерство і не тільки... / І. Синеджук // Гуцульський край. – 2015. – 10 квіт. – С. 5.
- ⁷¹ Котляров В. Чергова поїздка в зону АТО / В. Котляров; Допомога добровольцям. Надвірнянські націоналісти – землякам на передовій // Народна воля. – 2015. – 24 квіт. – С. 3.
- ⁷² Подяка за дієвий патріотизм // Галичина. – 2014. – 26 лип. – С. 5; Гаврилук М. Наталя Перцович: “Брат обіцяв повернутися живим і здоровим. Я йому вірю” / М. Гаврилук // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 2.
- ⁷³ Дземюк О. Захисне обмундирування для ворохтянських бійців / О. Дземюк // Яремчанський вісник. – 2015. – 13 берез. – С. 8.
- ⁷⁴ Пасимок Т., Костинюк Я. Звіт волонтерського руху “Свій за свого” / Т. Пасимок, Я. Костинюк // Гуцульський край. – 2015. – 24 квіт. – С. 12.
- ⁷⁵ Верховинці – армії // Верховинські вісті. – 2014. – 21 серп. – С. 2.
- ⁷⁶ Допомогли воякові // Верховинські вісті. – 2014. – 1 серп. – С. 2.
- ⁷⁷ Цільове направлення коштів // Верховинські вісті. – 2015. – 13 берез. – С. 5.
- ⁷⁸ Реабілітація героїв у Краснику // Верховинські вісті. – 2015. – 30 січ. – С. 3.
- ⁷⁹ Дзем’юк О. Діти учасників АТО відпочиватимуть за кордоном / О. Дзем’юк // Яремчанський вісник. – 2015. – 30 квіт. – С. 1.
- ⁸⁰ Штаб волонтерської допомоги // Верховинські вісті. – 2015. – 13 берез. – С. 5.
- ⁸¹ Мобілізаційна лихоманка // Захід. – 2004. – 24 лип. – С. 3.
- ⁸² Голова РДА і депутати зголосились до військкомату // Захід. – 2004. – 24 лип. – С. 2.

- ⁸³ Дзем'юк О. Міські депутати визнали Росію країною-агресором! / О. Дзем'юк // Яремчанський вісник. – 2015. – С. 1.
- ⁸⁴ Чужої біди не буває // Верховинські вісті. – 2014. – 21 берез. – С. 1.
- ⁸⁵ Гапчук О. Чому ж ти такий наглий, брате-східняче? / О. Гапчук // Верховинські вісті. – 2014. – 1 серп. – С. 12.
- ⁸⁶ Власник готелю в Делятині вигнав біженця з Донбасу // Яремчанський вісник. – 2014. – 18 лип. – С. 4.
- ⁸⁷ Інформація Романа Кліма. Записано 7 серпня 2014 р.; Голова районної ради провів нараду з керівниками правоохоронних органів району // Гуцульський край. – 2014. – 1 серп. – С. 3.

Проблема участія українців із регіонів в Революції Достоинства і необ'явленій війні ще не стала предметом окремого дослідження в українській історіографії. В статті зроблено спробу відобразити внесок українців, які проживають на території Галицької Гуцульщини, в збереження суверенітету і територіальної цілісності України.

Ключові слова: війна, гуцули, воїни, добровольці, суверенітет, Україна.

The problem of the Ukrainian taking part in nondeclared hybrid war has not been viewed as a subject of research in Ukrainian historiography yet. An attempt to show the contribution of Ukrainian living on the territory of Galician Huculshtchyna to getting independence and territorial integrity of Ukraine has been made in the article.

Keywords: war, huculy, soldiers, volunteer, independence, Ukraine.

УДК 394

Світлана БОЯН, Назар БАЮРЧАК

МОЛЬФАРИ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ: ТИПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

На основі вивчення джерельної бази розглядається з етнологічного ракурсу явище мольфарства українських Карпат, виділяються характерні особливості мольфарів та проводиться типологічний аналіз цього магічного ремесла. Огляд етнографічних збірок кінця XIX – початку XX ст. і сучасної літератури періоду незалежності України дає змогу дійти висновку про відсутність наукової розробки цієї проблеми у вітчизняній науці. Дослідивши і проаналізувавши етимологію мольфарів, розроблено певну класифікацію за кількома типами, а це дає змогу твердити, що мольфари у своїй діяльності є різноспрямованими.

Ключові слова: мольфарство, типологічний аналіз, магічне ремесло, етнографічні збірники, етнографічна література, етимологія мольфарів.

Українські Карпати є дещо відмежованими різними географічними чинниками від усієї території України, тому тут залишилося чимало проявів дохристиянської культури нашого народу. Особливо багатою колоритністю відзначається гуцульська традиційна культура, серед якої важливе місце посідає збережена магічна практика. У Карпатах носієм цієї галузі здавна прийнято вважати мольфарів, які займалися різного роду видами діяльності, а також мали ряд особливостей, що дозволяє виділити окремі типи серед мольфарів українських Карпат.

Процес історіографічного дослідження з даної тематики можна поділити на два основні етапи, де перший із них охоплює кінець XIX – початок XX ст., – це період інтенсивного збору етнографічних матеріалів, пов'язаний з національним відродженням і, відповідно, пробудженням зацікавлення до власної культури, побуту і звичаїв українців. На цьому етапі варто відзначити внесок вітчизняних дослідників: В. Шухевича¹, А. Онишука², В. Гнатюка³. Серед іноземних дослідників даного періоду цю проблему розробляли О. Кольберг⁴, В. Поль⁵, А. Фішер⁶, Я. Фальковський⁷ та ін.

Слід також зазначити, що до проблеми мольфарства звертався один з найвизначніших українських письменників М. Коцюбинський у своїй повісті “Тіні забутих предків”⁸, де вперше в українській літературі було детально описано образ мольфара.